

ופיגולי נכרים. גם כאן היה רבי יצחק אלחנן המכריע לאיסור. את הכרוז פרסם בכת"ע 'הלבנון'.⁸⁷

רבה של ריגא, רבי יעקב אליהו ריבלין⁸⁸, השיב אל ידידו ר' יחיאל בריל - מו"ל הלבנון - שאחרי ששמע קול נגד כשרותה של הציקוריה, לא היה בכוחו לאסרה עד שבדיקה בעצמו. במכתבו הוא מספר שמסר מהחומר לפרופיסור לכימיה, כדי שיבדקנה, ואחרי הבדיקה נמצא בה ששה אחוז שומן. תיכף הודיע לרב המדינה, רבי יצחק אלחנן מקאוונא, והשיבו: "דעתי להכריז האיסור על הציקאריע", ואכן כך עשה: הכריז בכל בתי-הכנסת את האיסור הנ"ל, וכן פרסמו בכת"ע.

חודש ימים לאחר מכן, פירסם בעל המפעל בקובנא, יהודי בשם משה בראמסון, שהתייעץ עם מומחה לדבר במטרה לייצר ציקוריה ללא שום חשש איסור, ועל צד היותר טוב "בהמקת ובטיב הסחורה, אתחרה עם המפעלים בריגא ווארשא"⁸⁹.

כאמור למעלה (סעיף ו), בשנת תרל"ח העניק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא כתב-הכשר עבור מפעלו של אדון קאלב בפראג, וכן למשפחת ראפפורט מפדגורז'ע⁹⁰.

בעיצומם של ימים אלו, לפחות מחודש אב תר"מ⁹¹, אנו מתוודעים לפעלו של רבי

87 שנה כז חוברת ט (כו בתשרי תרמ"א) עמוד 71.

88 חתן רבי אהרן אלקאן רבה של גולדינגן. רבי יעקב אליהו כיהן בריגא בין השנים תרי"א עד תרמ"ה. שהרי בתרמ"ו כבר כיהן שם רבי משה שפירא.

89 'הלבנון' י חשוון תרמ"א, עמוד 96. הודעה זו פורסמה כנראה בהשפעת רבי יצחק אלחנן. מעניין שבאותה שנה נתן רבי יצחק אלחנן "הכשר" למפעל לסבון 'כשר' לבשר וחלב נלמיטב ידיעתי, זו הפעם הראשונה בהיסטוריה. ומעשה שהיה כך היה: ר' ישראל רוקח (סובלק תר"א - ניו-יורק תרצ"ג) יסד בעיר קובנא בית חרושת לסבון כשר, אחרי שלמד כימיה ועלה על כך שיש דרך לייצר סבון שהתרכיב הוא רק מן הצומח ולא מן החי. ר' ישראל פנה אל רבי יצחק אלחנן כדי לקבל את אישורו. ר"א סר לבית החרושת ובדק את כל מהלך הייצור, אולם הוא לא הסכים רק אחרי שיוכת בכשרות התרכיבים ואופן הייצור, כשרות המכונה והכלים. היות ורבי יצחק אלחנן לא היה בקי בדרכי הבדיקה לכך, פנה אל רבי אשר אנשיל שטרן אב"ד המבורג, שהוא יחזקאל אצל מומחים לכימיה וגם ידאי ה', שהם יבדקו את החומר ודרך הייצור, אם הוא אכן נקי מכל יוצא מן החי. ואכן כך עשו, ותוצאות הבדיקה הוכיחו שהוא נקי מכל, ואין בו שום חשש.

ביום ז' בטבת העלה רבי אשר שטרן את ממצאי הבדיקה ושלחם לרבי יצחק אלחנן. רבי יצחק אלחנן קיבל את דבריו, וביום יט בשבט רשם תעודת-כשרות בה מפרט את כל הנזכר ומסיים: "הנני להודיע ולפרסם בשערי בת רבים כי הבורית כשר הנעשה בפבריק של ר' ישראל רוקח שיש בהם תיבת כשר מותרים לנקות בהם כלים הכשרים לאכילה בלי חשש ופקפוק כלל" (תולדות ישראל רוקח, ניו-יורק תרצ"ו, מעמוד 18 והלאה; וראה 'הלבנון' יג באלול תרמ"א, עמוד 56; 'הצפירה' כח באב תרמ"א, עמוד 256. כתבת הערכה על רבי אשר שטרן בכת"ע 'הלבנון' יז באלול תרל"ח, עמוד 7).

90 עוד בשנת תר"מ פירסם המפעל באמצעות שופרו של רבי שמעון - 'קול מחזיקי הדת' - מחאה נגד עיתון אחר שהעזי להוציא קול נגד טיב סחורתם, ומודיעים בזה שלהד"ס, ועוד יתבעו אותם למשפט ('מחזיקי הדת' כו באייר תר"מ, עמוד 8, וכן בגליונות הבאים).

91 פולמוס הציקוריה בגליציה החל להכות גלים עם הקמת הארגון 'מחזיקי הדת', ועיתונו הוא מקור פורה